

gosta, bivšega člana slovenskega gledišča, sedanja heroino kraljevega gledišča v Belem gradu, gospodično Vela Nigrinovo. Nastopila je enkrat v vlogi Magde v Sudermannovem „Domu“, dvakrat pa v vlogi „Madame Sans-Gêne“.

Vloga Magde je precej teatralna in baš radi tega pravi umetnosti nevarna. Značaj Magde postane nejasen, ako se da igralka predaleč zavesti kontrastem, ki se kažejo v pojavih njenega od hipa do hipa izpreminjajočega se duševnega razpoloženja. Vela Nigrinova se je tej nevarnosti previdno izogibala. S finim umetniškim čutom je obrusila in ublažila ostrine in neuglajenosti, ki jih je na vlogi pustil pisatelj sam, ter nam podala s svojo naravno igro tako sliko Magde, da je bila vsakemu umljiva. Igra Vele Nigrinove je sestavljena iz samih rahločutno niansiranih potezic, ki izražajo skupaj markantno individualnost. A dasi smo jo kot heroino občudovali, se nam vendar zdi, da je ustvarjena v prvi vrsti za naivne vloge! Način, kako je igrala Madame Sans-Gêne, nas potrjuje v tej misli, dasi je baš v tej vlogi večasi malce popretiravala. Heroinskim vlogam se je priučila, naivne so ji prirojene! — Vsekakor je Vela Nigrinova odlična umetnica, na katero smo ponosni in katero si želimo še večkrat videti na našem odru!

Dne 26. decembra popoldne je imela naša mladež svoje veselje. Uprizorila se je prvič v sezoni čarobna igra „Snegulčica in škrtje“.

B. Operz. Kot operna noviteta se je pela dne 6., 8. in 25. decembra znamenita ruska opera v 3 dejanjih (7 slikah) „Onjegin“, ki jo je uglasbil največji ruski skladatelj, Čajkovskij, in kateri je snov vzeta iz slavnoznanega romana Puškinovega enakega imena. Oceno te opere in njene uprizoritve na našem odru prinašamo iz peresa kritika-veščaka kot dodatek k temu poročilu.

Ponavljal se je tretjič v sezoni dne 1. decembra „Dalibor“, a dne 20. decembra se se pela že četrtič letos Parmove „Amazonke“.

Dr. Zbášnik.

Čajkovskega „Evgenij Onjegin“ na slovenskem odru. Slovensko gledišče je uprizorilo dne 6. decembra min. leta svetovnoznanu in slavno opero „Evgenij Onjegin“, uglasbil Peter Iljič Čajkovskij. Puškinov roman „Evgenij Onjegin“ je v Rusiji najpopularnейše Puškinovo delo. Operna pevka Lavrovskaja je leta 1874. napotila Čajkovskega, da je uglasbil „Onjegina“. Libreto je s pomočjo igralca Šilovskega, ki mu je napravil tudi scenarij, Čajkovskij sam sestavil. Popolnoma libreto ni posnat po romanu in nima one popolne dejanske zveze, kakor je tam, zato Čajkovskij ni imenoval „Onjegina“ opere, ampak lirске prizore v treh dejanjih (7 slikah). Opera „Onjegin“ ni postala samo na Ruskem popularna, ampak je v repertoarju vseh boljših gledišč, kakor tudi Čajkovskega „Pikova dama“. Naša intendantca je izpolnila hvaležno dolžnost, da je seznanila naše občinstvo s tem slavnoznanim delom. Hvaležni smo ji iz srca za to in radi priznavamo veliki napredek, ki ga je storila, in veliki uspeh, ki ga je dosegla s tem: ne samo radi tega, ker je opera delo ruskega glasbenega mojstra, ampak ker je opera v istini velike glasbene vrednosti! Italijani se ponašajo s svojim Verdijem, Nemci z Wagnerjem, Čehi s Smetano i. t. d., Rusi pa s Čajkovskim. Sicer, če je kdo mislil, da se bode pri tej operi divil oni trezni, deloma tudi ritmično živí, karakteristični glasbi, ki je lasina ruski narodni ali nabožni pesmi, ta se je varal. Gotovo bi operi ne bilo škodilo, ko bi bil Čajkovskij izlil več pristoju ruskega glasbenega duha vanjo; da se to ni zgodilo, je vzrok menda to, ker se dejanje vrši v najboljših ruskih krogih, kjer prevladuje že internacionalna etiketa. V tem smislu Čajkovskega „Onjegin“ ni to, kar sta Čehom Smetanova „Prodana nevesta“ in „Dalibor“, kjer je

imel glasbenik priliko, da je ostal konsekventno naroden. Sploh pa Smetane v tem oziru dosedaj ni še nihče prekosil, kajti pri njem se, rekel bi, v vsakem taktu, vsakem delu motiva čuti pristni češki narodni ton, kateremu daje odlično češki značaj še znameniti ritem.

Čajkovskega glasba v „Onjeginu“ je vobče internacionalna, toda zelo umetna, solidna. V kolikor je vplival nanj italijanski učitelj petja, Piccioli, spoznati je v krasnih arijah, dočim deluje v orkestru moderno kakor Smetana ali Wagner, z razločkom pa, da ne sloni njegov orkester-interpretator na vodilnih motivih. Sicer uporablja prilično tudi Čajkovskij vodilni motiv Tatjane iz uvoda opere, a v drugem zmislu nego pri Wagnerju. V tem je podoben Smetani, n. pr. v „Daliboru“. Tudi je prilično porabil ruskonarodni motiv, kjer je bila za to ugodna prilika, tako n. pr. v krasnem kapelnem zboru koscev: „Ne blodi mi, noga, skozi les nič več brez miru —“.

Rekel bi, da Čajkovskij uporablja orkestralne efekte v tej operi le malo, a vselej stvarno in premišljeno; orkester je jasen, ne preobložen in pušča toliko bolj pevca na površje, da njega slišimo in razumemo — odlična prednost opere! To je treba tem bolj ravno pri Čajkovskem poudarjati, ker je v prvi vrsti velik simfonik, kakršnega se pa v „Onjeginu“ le redkoma pokaže, a tedaj z vso njemu lastno glasbeno efektno silo. Vobče iščemo zaman v krasni veliki partituri prisiljenih, nepotrebnih glasbenih okrasov, vratolomnih evolucij gosli in drugih godal, kakor na pr. pri italijanskih mojstrih. Pač pa prevzame poslušalca krasna harmonija, bujna modulacija, ki je opojno orkestralno barvana. Glasba je seveda teže razumljiva nego marsikatera druga, a uživaš jo lahko brez truda, treba le kolikor toliko razumeti jo in vsekakor večkrat slišati. Posamezne zanimive krasne točke operé so: mični, duhovito sestavljeni težki dvospev, oziroma četverspev v prvi sliki (Olga, Tatjana in Lanina s pestunjo), veliki kapelni zbor koscev, pozneje ženjic, Lenskega pesem o ljubezni v prvi sliki. Krasen je solo-prizor v sceni, ko piše Tatjana pismo. Velikega efekta je valček v drugem dejanju, med katerim pojo zbori in soli. Posebno originalna in živahna je mazurka pri kotiljonu, ki je izborna podlaga tudi zboru in solistom. Pravi glasbeni biser je Lenskega solospjev pred dvobojem. Znamenita je šumna poloneza v pričetku zadnjega dejanja. Briljantna je arija Gremionova, v slogu italijanske kantilene. Polna dramatičnega življenja je scena med Tatjano in Onjeginom v zadnji sliki.

Predstava opere je bila vzorna, najboljša letošnje sezone in ena najboljših na našem odru sploh. Intendanci vsa čast in hvala, da je uprizorila slavno opero za naše razmere kar najdostojneje in najsijajneje, da je vse harmoniralo — petje, orkester in inscenacija s primernimi kostumi in kulisami! V artističnem oziru zasluži zato vse priznanje in hvalo gospod kapelnik Benišek, kakor tudi režiser gosp. Lier. Tatjano je pela gospodična Skalova prekrasno in s pravim temperamentom in je bila v sceni, ko piše pismo odlična umetnica. Težavno partijo je zmagala s sigurnostjo rutinirane primadone; njen lepo uglasjeni zvonki glas je krasno zvenel in ji pridobil vse simpatije občinstva, ki ji je tudi opetovano izražalo z burnim aplavzom priznanje in hvaležnost za divni užitek. Vredna družica pač v dosti manjši vlogi je bila gosp. Kalivodova kot Olga. Lenskega je pel gosp. Orželski z umetniško vnemo in ga igral dobro, premišljeno; milokrasni tenor z vidnim, čustvapolnim niansiranjem krasne vloge je segel poslušalcem v dno duše in žel vsestransko popolno priznanje. Naslovno vlogo Onjegina je spretno in sigurno pel odlični baritonist gosp. Angeli, ki ga pa je navdušenost za to krasno partijo menda v toliko

mamila, da je bil deloma preglasen. Buren trikratni aplavz je izval v vlogi Gremina mogočni basist, Rus Pestkovski, ki je dovršeno pel briljantno arijo: „Ljubezni je ves svet pokoren in njen je sad vsem blagotvoren“. Filipjevno, pestunjo, je pela gospa Glivarčeva povsem dobro s sigurnim izrazom v petju in igri. Tudi gospod Patočka kot Sareckij in gospod Lang kot Triquet sta bila v sicer mali vlogi na svojem mestu. Posebno priznanje pa zasluži odločni, sigurni nastop zbora, osobito moškega v tej operi. Tako krepkega, točnega moškega zbora, kateremu so osobito mogočni basisti sijajna podpora, že davno nismo slišali. Z vidno zadovoljnostjo je občinstvo pozdravilo tak izboren nastop zbora. Bilo vedno tako! Vojaški orkester je bil prav dober in točen in vedno v soglasju s petjem in dejanjem. Na celotnem uspehu je pa posebno čestitati gospodu kapelniku Benišku, ki je vsestransko pripomogel do sijajne uprizoritve „Onjegina“, katerega je, dasi mu je bila le klavirska partitura na razpolago, sigurno in z umetniškim razumom dirigiral.

Pahor.

Vseslovansko gledališče na Dunaju. Znana češka igralka-umetnica na dramskem polju, gospa Laudova, vdova po umrlem poslancu Hořici, je predavala dne 11. decembra pr. l. v Slovanskem klubu v Pragi o svojem gostovanju na ruskih in poljskih gledališčih. Po končanem predavanju je predlagala, naj bi se ustanovilo vseslovansko gledališče na Dunaju, v katerem bi igrala vsa slovanska gledališka društva po eden mesec ali pa tudi dalje. — Velika večina govornikov vseh slovanskih narodov, ki so bili zastopani na tem večeru, je sprejela ta predlog z navdušenjem. „Slovanski klub“ v Pragi se bode s to zadevo temeljito baval in ta lepa misel je pač vredna, da se zanjo zanimajo odločilni krogi tudi na Slovenskem. Gospa Laudova je znana ne le kot umetnica, ampak tudi kot nenavadno naobražena dama, ki govori vse slovanske jezike in ki uporablja vse svoje moči v uresničenje slovanske ideje. Ni dvoma, da bi se odzvala tudi vabilu na ljubljansko gledališče ter se na ta način seznanila tudi z našimi razmerami.

M. Meža.

Upodabljajoča umetnost.

Cesarjev spomenik v Ljubljani. Presojevalni odbor za spomenik, ki se ima postaviti cesarju v Ljubljani, je prve dni meseca decembra minolega leta dovršil presojo došlih osnutkov. Prvo darilo (800 K) je dobil akademični kipar Svitoslav Peruzzi, drugo (600 K) akademični kipar Fran Bernekar in tretje (400 K) akademični kipar Ivan Meštrovič, vsi trije na Dunaju. Poleg teh so dobili trije načrti pohvalno priznanje. Vseh osnutkov je bilo 12. Ker kažejo vposlani modeli važen in pomemben napredek slovenske umetnosti in ker so dokaz, da je danes kiparstvo pri nas na jako častni stopinji, hočemo v eni prihodnjih številčk podati čitateljem obširnejši popis in oceno glavnih načrtov.

I. Š.

Valvasorjev spomenik v Ljubljani. Prve dni decembra 1903. leta je dobila Ljubljana nov, pomenljiv okras: pred deželnim muzejem so postavili spomenik slavnemu kronistu naše domovine, baronu Vajkardu Valvasorju. Vsled neugodnih vremenskih razmer, ki niso dopuščale primerne ureditve prostora in spodnjih delov spomenika, se je odkritje izvršilo brez običajne slovesnosti. — Spomenik